



Wordt de doorlopende leerlijn een doodlopende leerlijn?

Het gaat niet goed met het onderwijs voor greenkeepers en fieldmanagers. De leerlingenaantallen dalen al jaren op rij en zijn feitelijk nu al op een niveau dat het financieel onmogelijk is om aparte opleidingen in de lucht te houden. Voor de vakbladen *Fieldmanager* en *Greenkeeper* aanleiding om een discussieforum te organiseren, waarvoor IPC Groene Ruimte graag bereid om de rol van

Auteur: Hein van Iersel

De belangrijkste reden voor de crisis waarin veel opleidingen zich momenteel bevinden, is waarschijnlijk gelegen in de sterk veranderde markt. Zowel voor golf als voor sport geldt dat de aannemerij als dominante factor om de hoek is komen kijken. En hoewel deze bedrijfstak natuurlijk ook behoefte heeft aan goed opgeleid personeel, gaat men er daar heel anders mee om dan golfbanen of gemeentes. Arthur Berends van De Enk, een van de dominante partijen in golf, daarover: 'Wij zoeken veel meer naar opleidingen op maat. Dat betekent dat greenkeepers die op onze banen werken niet meer standaard een greenkeepersopleiding volgen. We bekijken van geval tot geval of iemand een opleiding nodig heeft en welke dat dan is.' Paul van Berkel van Van Kessel brengt een ander aspect in: 'Het rendement is op dit moment zo laag, dat de markt vraagt naar breed inzetbare mensen. Daar past een gespecialiseerde opleiding tot sportveldbeheerder minder goed in. Je moet als aannemer de breedte in en daar sluit een opleiding in de diepte minder goed bij aan.'

Berends voorziet dat er in de toekomst minder greenkeepers nodig zijn, maar dat van de top steeds meer gespecialiseerde kennis gevraagd wordt. Ook *Fieldmanager of the Year* Theo van

Rossenbergh onderschrijft dit. Van Rossenbergh is werkzaam bij Jos Scholman, een aannemer die zich focust op sportvelden. Ook hij ziet een toename van het aantal algemene medewerkers en minder gespecialiseerde mensen. Het beeld dat de leerlingenaantallen in een neerwaartse spiraal zitten, met name door de privatisering, lijkt niemand te betwisten. Erik Poelman, sinds kort directeur van IPC Groene Ruimte, daarover: 'Wij draaien tegen de nul aan met deze opleidingen. Andere opleidingen als bijvoorbeeld Opzichter Uitvoerder Buitenruimte, ETW en ECC draaien gelukkig veel beter.' Nathalie Roefs van conculega Has Kennistransfer zegt hetzelfde met andere woorden: 'Opleidingen anno 2015 zijn veel meer op maat.'

Vak belangrijker

Het vak van greenkeeper en fieldmanager zal de komende jaren sterk veranderen. Het bedrijf van Berends, De Enk, is wat dat betreft duidelijk een trendsetter. Dit bedrijf geeft de toon aan wat betreft het toepassen van moderne *precision farming*-technieken, die heel andere kennis vragen van de greenkeeper. Berends lijkt enerzijds van mening te zijn dat ouderwetse vakkennis belangrijker wordt dan ooit. Anderzijds zijn er door

Het forum opleidingen voor golf en sport werd gehouden op 9 april 2015 bij IPC Groene Ruimte in Arnhem en werd bijgewoond door:

- Paul van Berkel (Van Kessel)
- Ernst Bos (Ernst Bos Advies)
- Gerard Schoenaker (De Ridder)
- Pleun Lok (BSNC)
- John van Hoesen (NGA)
- Mascha Smit (IPC Groene Ruimte)
- Erik Poelman (IPC Groene Ruimte)
- Theo van Rossenbergh (Jos Scholman)
- Arthur Berends (De Enk Groen & Golf)
- Nathalie Roefs (HAS Kennistransfer en Bedrijfsopleidingen)
- Joris Slooten (NGF)

robotisering misschien niet altijd minder handjes nodig op de baan, maar wel minder mensen met een gespecialiseerde opleiding. Joris Slooten van de NGF brengt een ander aspect in. Als vertegenwoordiger van de NGF hecht hij enorm aan de duurzame ontwikkeling van de golfsport. In de toekomst zal het gebruik van gewasbescherming lastiger worden en misschien zelfs helemaal worden verboden. Op dat moment moet je als greenkeeper met de inzet van cultuurtechnische



Arthur Berends (De Enk Groen & Golf).



Mascha Smit (IPC Groene Ruimte).

maatregelen zorgen dat je ziektes en plagen buiten de deur houdt en toch een kwalitatief hoogwaardige baan kunt realiseren. In sport geldt feitelijk hetzelfde. Ook daar staat chemisch beheer op de tocht.

Doorlopende leerlijn

De twee belangrijkste opleidingsinstituten zijn op dit moment Has Kennistransfer en IPC Groene Ruimte. In samenspraak met de brancheorganisaties hebben zij de laatste jaren gewerkt aan de zogenaamde doorlopende leerlijn (zie schema). Het idee daarachter is dat je van opleiding naar opleiding kunnen *hopp*en en telkens een iets hogere opleiding kunt volgen. Voor de branche is het steeds de ambitie geweest om dat voor elkaar te krijgen, en in zekere zin hebben alle stakeholders dat ook voor elkaar gekregen. De vraag is alleen of dit uitgebreide stelsel van opleidingen voor de toekomst behouden kan blijven. Waarschijnlijk niet, is natuurlijk het antwoord, of het moet zijn dat derden een duit in het zakje doen om het gebrek aan leerlingen te compenseren. Een mogelijke oplossing, of in ieder geval een deel van de oplossing, is het opknippen van de opleiding in modules. Dit is voor de cursist goedkoper en kost minder tijd voor de werkgever, maar biedt daarnaast ook de mogelijkheid om verschillende doelgroepen te combineren. Zo kunnen bijvoorbeeld greenkeepers en fieldmanager nu al modules gezamenlijk volgen. Die zitten deels bij elkaar in verband met het beperkte aantal deelnemers. Bij de HAS-opleiding Grasveldspecialist zitten golf en sport ook bij elkaar. Ondanks de duidelijke efficiencyvoordelen heerst er in de markt overigens ook scepsis tegen deze ontwikkeling. Een greenkeeper is duidelijk iets anders dan een fieldmanager of terrein-

meester, en dat moet in de opleiding naar voren komen, vindt men.

Kritiek

Niet alleen het rendement van de opleidingen staat onder druk; ook over de kwaliteit wordt geklaagd tijdens de bijeenkomst. Arthur Berends: 'Ik ben geschrokken van het niveau.' Gerard Schoenaker, werkzaam bij De Ridder, ooit werkzaam bij IPC en nog steeds parttime docent, bekritiseert het niveau van de opleidingen. Afgestudeerden van de opleidingen kennen veelal op onvoldoende niveau de grassoorten. Pleun Lok van de BSNC bevestigt deze uitspraak. Voor afgestudeerden van een gras opleiding op HBO is het niet kennen van de grassoorten "not-done" Schoenaker is niet alleen kritisch over de opleidingen van de 'concurrentie'. Ook in zijn eigen klaslokaal ziet hij de problemen. 'Je begint met een klas van twaalf mensen, waarbij er altijd

een aantal cursisten zijn die de opleiding niet uit vrije wil volgen. De rest wordt gestuurd en is als gevolg daarvan vaak matig gemotiveerd.'

Nathalie Roefs lijkt de kritiek op *haar* opleidingen persoonlijk aan te trekken en wil graag reageren: 'Bij de cursus Expert Natuurgras wordt een niveauverschil tussen deelnemers geconstateerd. De Has onderschrijft dit. Een intake vormt daarom onderdeel van de aanmeldprocedure. De expertopleiding is onderdeel van de doorlopende leerlijn. Daar helaas is gebleken, dat sommige cursisten hun grassen niet kenden is dit onderdeel toegevoegd aan de expert opleiding. Dit moet natuurlijk al in de vooropleiding zijn aangeleerd.'

Promotie

Een deel van de oplossing ligt misschien in promotie van het vak. Het forum vraagt wat er terecht is gekomen van het initiatief Dag van de



Paul van Berkel (Van Kessel).



Theo van Rossenberg (Jos Scholman).



Erik Poelman (IPC Groene Ruimte).



John van Hoesen (NGA).



Gerard Schoenaker (De Ridder).

Greenkeeper, die in het vorige decennium een aantal keren door dit vakblad is georganiseerd. Het probleem blijkt te zijn dat de markt 180 graden is gedraaid. Dit initiatief werd genomen omdat er een schreeuwend tekort was aan nieuwe beroepsbeoefenaren. Dat is anno 2015 helaas niet meer het geval. Er is eerder een overschot en aannemers hebben inmiddels ook werkbare alternatieven ontdekt, zoals seizoenskrachten uit het Verenigd Koninkrijk of Oost-Europa. Mede daarom heeft de BSNC het initiatief genomen om een promotietour langs een aantal grote BVO-stadions te houden, waar jonge mensen kennis kunnen maken met het vak. Volgens BSNC-voorzitter Pleun Lok verwacht dat de BSNC met deze tour ongeveer 400 jonge beroepsbeoefenaren kennis kan laten maken met het vak van fieldmanager.

Doorlopend

De haalbaarheid van een breed ingezette doorlopende leerlijn mag dan onder vuur liggen, de wenselijkheid ervan lijkt in het forum niet ter discussie te staan. Als ik enigszins prikkelend vraag of het niet beter is om voortaan te kiezen voor hoofdgreenkeepers en hoofdfieldmanagers met een beginopleiding op hbo-niveau, en de 'gewone' greenkeepers te rekruteren uit mensen die van het mbo komen, krijg ik de wind van voren. Berends, heel stellig: 'Ik heb liever iemand die is doorgegroeid dan een hbo-er.' Ook NGA-voorzitter John van Hoesen sluit zich hierbij aan en lijkt vooral te willen aangeven dat talent met name in de dagelijkse praktijk naar boven komt. Van Hoesen: 'Als je niet in staat bent om een goede greenkeeper op te leiden, zul je nooit een goede assistent of hoofdgreenkeeper krijgen.' Volgens Van Hoesen staat dat verder los van de gekozen opleidingsvorm: modules of een meer traditionele vorm van contactonderwijs. Berends vertelt en passant nog even hoe het er bij De Enk aan toe gaat: 'Wij houden jaarlijkse ontwikkelgesprekken. Aan de hand daarvan, en natuurlijk uit de dagelijkse praktijk, hebben wij snel genoeg door wie de pareltjes zijn en welke mensen kunnen doorgroeien naar de functie van hoofdgreenkeeper. Niet iedereen hoeft een opleiding tot hoofdgreenkeeper te volgen; daar is ook niks mis mee. Het gaat erom dat je de mensen laat doorgroeien die het in zich hebben. Mensen die na een rondje op de maaier terugkomen en zeggen: Heb jij daar-en-daar schimmel gezien? Dat zijn de mensen die een vervolgopleiding verdienen. Medewerkers mogen daarbij ook zelf aangeven hoe zij hun toekomst zien en wat ze zouden willen doen aan opleidingen. Als je mensen laat doen wat ze leuk vinden, zijn ze beter

gemotiveerd.'

De trend in opleidingen is daarmee duidelijk bepaald: veel individueler en waarschijnlijk ook incidenteler dan vroeger. Poelman haakt daarop in. Opleidingen worden veel meer versnipperd en daar zullen opleiders iets mee moeten doen. Dat kan zijn via webinars of andere opleidingen via internet. Van Hoesen sluit zich daarbij aan, maar ziet nog steeds een belangrijke rol voor ouderwets klassikaal onderwijs.

Sociale vaardigheden

Inmiddels zijn natuurlijk heel andere competenties belangrijk dan een strikt technische opleiding. Erik Poelman wijst bijvoorbeeld op het belang van sociale vaardigheden. Dat je in staat bent om met de manager of een beleidsambtenaar een gesprek te voeren als deze iets wil weten. Van Hoesen ziet tot zijn spijt dat het vaak alleen maar om het visuele aspect lijkt te gaan. Het ouderwetse vakmanschap is daarbij minder belangrijk. Schoenaker herkent dit beeld: 'Veel mesten en veel maaieren en na een paar jaar een rotzooitje achterlaten.' Berends is het daar natuurlijk evenals Schoenaker niet mee eens. Het zou in ieder geval niet gelden voor de aanpak van het bedrijf waar hij werkt. De Enk werkt net als De9 Ridder bij voorkeur met een externe controleur: iemand die als onafhankelijke derde het werk van de greenkeepersstaf bekijkt en beoordeelt en erop let dat er niet voor de korte termijn wordt gewerkt.

Paul van Berkel voegt daar zijn ervaringen uit de sportbranche aan toe. Ook zijn bedrijf werkt met beoordelingsgesprekken, maar de teneur is duidelijk minder optimistisch. 'Budgetten zijn bepalend', aldus Van Berkel. 'De markt verwacht nu meer kwaliteit voor minder geld.'

	Instituut	2015 deelnemers	2014 Geslaagd	2013 Geslaagd	2012 Geslaagd
Assistent hoofd greenkeeper	Has Kennistransfer		15	12	8
Hoofdgroenkeeper Basis	Has Kennistransfer		9		10
Expert Natuurgras	Has Kennistransfer		18		14
Management Sportaccommodaties	Has Kennistransfer			8	10
Greenkeeper	IPC		15 van 15	10 van 11	19 van 19
Aankomend Greenkeeper (2 jarig)	IPC		12 van 13		
Terreinmeester Sportvelden	IPC		8 van 8	19 van 23	Niet gestart
Beheerder Sportvelden	IPC	Niet gestart	5 van 8	7 van 8	8 van 12

Overzicht opleidingen

Bouw

Ook andere sectoren kennen het probleem van het in stand houden van een systeem van sectorgebonden opleidingen. De bouw heeft daar zelfs een afdrachtsysteem voor ontwikkeld, aldus Erik Poelman van IPC. De werkgever betaalt een klein percentage van de omzet aan de branchevereniging waaruit, naast belangenvertegenwoordiging, ook een deel van de opleidingen wordt gesubsidieerd. Daarmee is prijsconcurrentie op basis van mindere arbeidsvoorwaarden lastiger en ontstaat er meer een 'level playing field'. In principe zou zo iets in golf en sport ook de oplossing zijn. Het is alleen de vraag hoe dat zou moeten worden ingevoerd. Niemand lijkt zelfs maar te geloven in de mogelijkheid.

Het primaire probleem van opleidingen is dat de markt eenvoudigweg te klein is en er geen enkel vooruitzicht is dat dit op korte termijn zal veranderen.

Innovatie

Opleidingen zullen daarom moeten overgaan van een aanbod gestuurd model naar een vraag gestuurd model. In principe is die ontwikkeling al lange tijd gaande. De huidige opleidingen zijn bijvoorbeeld tot stand gekomen in een nauwe samenwerking met de brancheorganisaties. Dat ging overigens niet altijd pijnloos. Er hebben in het verleden nogal eens wisselingen plaatsgevonden waarbij opleidingen dan weer via de Has of een lokale groenschool werden georganiseerd, en dan weer bij IPC. Soms werd die wisseling

ingegeven door ontevredenheid over de kwaliteit van de opleiding, dan weer door onvoldoende leerlingen aantallen.

Poelman erkent de noodzaak van innoveren en veranderen en maakt zelfs de vergelijking met filmgigant Kodak, die door onwil om te veranderen compleet van de wereld werd geschoven. Anderzijds geeft Poelman als voorman van IPC geen compleet beeld van hoe de toekomst er dan wel uitziet.

Poelman is overigens niet de enige die daarop geen antwoord heeft. Op mijn vraag wie nu de eigenaar is van opleidingen, komt een onduidelijk verhaal. Zijn dat de brancheorganisaties, waarvan de leden door middel van veel onbezoldigd vrijwilligerswerk meegedacht hebben over de inhoud van cursussen? Of zijn dat de opleiders, die het financiële risico lopen en deze cursussen werkelijk organiseren?

Ernst Bos: 'Opleidingen zijn eigendom van de aanbieder die ook het risico loopt; in principe kan iedereen een opleiding aanbieden.'

NGA-voorman John van Hoesen heeft natuurlijk een punt, als hij meldt dat dit niet zo belangrijk is. Het gaat om de kwaliteit van de opleiding, niet om het eigenaarschap.

Wel een belangrijk punt is het uit elkaar trekken van de opleiding en het verstrekken van het diploma. Iedereen lijkt het erover eens dat de examinering veel strenger zou mogen zijn. Ook hier worden echter weinig suggesties genoemd voor hoe dit in de praktijk zou moeten, ook al

meldt Poelman dat hij daar als opleider geen probleem mee zou hebben en zelfs een voorstander van is mits dat maar door de branche wordt geëist. Veel van de opleidingen op het gebied van bomen die zijn instituut verzorgt, worden door externe partijen gecertificeerd.

Ernst Bos: 'Het gaat erom wat je aan het eind van de opleiding verwacht aan kennis en praktische vaardigheden en hoe je deze kwaliteit geborgd wil zien. Brancheorganisaties zouden deze verantwoordelijkheid meer naar zich toe moeten trekken om grip te krijgen op de kwaliteitsborging. Bijvoorbeeld als een soort CBR.'

Conclusie

Een overkoepelende conclusie naar aanleiding van een discussiegesprek is lastig en altijd discutabel. Opleidingen op het gebied van gras lijken in een stevige crisis verzeild geraakt en echte initiatieven om het schip weer op koers te krijgen lijken te ontbreken. En hoe makkelijk dat ook zou zijn, de oplossing daarvoor kan niet van één partij komen, maar is een gedeelde verantwoordelijkheid van de brancheorganisaties en de opleiders.



Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5222